

Latvijas makroekonomikas apskats

2010.gada jūnijs

Aktualitātes

- Bezdarbs turpina mazināties. Jūnija beigās bezdarba līmenis mēneša laikā samazinājies par 0.5 procentpunktiem līdz 15.7% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita
- Finanšu ministrija ir izstrādājusi ēnu ekonomikas apkaršanas plānu ar vairāk kā sešdesmit pasākumiem, kas ietver sankcijas, kontroles, efektivitātes, sadarbības un citus veicinošus pasākumus ar mērķi mazināt ēnu ekonomiku un palielināt nodokļu ieņēmumus. Papildu nodokļu ieņēmumi tiek lēsti no 3%-5% no IKP
- Pērn pasliktinājies mājsaimniecību materiālā stāvokļa pašvērtējums. CSP veiktais apsekojums liecina, ka 2009.gada 4.ceturksnī 83% mājsaimniecību uzskatīja, ka viņu ekonomiskā situācija ir pasliktinājusies
- Eksporta bums turpinās. Šā gada četros mēnešos eksporta apjomi kāpuši par 19.1%, bet importa par 0.1%
- Š.g. piecos mēnešos ar peļņu 4.7 milj. latu apmērā strādājušas sešas Latvijas bankas un viena ārvalstu bankas filiāle. Banku sektora kopējie zaudējumi bijuši 207 milj. latu un saistīti ar uzkrājumiem nedrošiem kredītiem. Banku peļņa pirms uzkrājumiem un nodokļiem maija beigās bija 48.9 milj. latu
- Maija beigās noguldījumu apmērs banku sektorā sasniedza 10.3 miljardus latu, kas ir par 1.8% vairāk nekā aprīļa beigās

Dainis Gašpuitis
Makroekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67779994
dainis.gaspuitis@seb.lv

Edmunds Rudzītis
Sociālekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67215933
edmunds.rudzitis@seb.lv

A/S SEB banka
Meistaru iela 1, Valdlauči
Ķekavas pagasts
Ķekavas novads
LV 1076
<http://www.seb.lv>

Latvijas makroekonomiskie rādītāji un prognozes

	2007	2008	2009	2010	Periods	2010P
IKP izmaiņas (%)	10.0	-4.6	-18.0	-6.0	I-III	-2.2
IKP faktiskajās cenās (milj. Ls)	14780	16240	13244	2853	I-III	12550
Inflācija (gada vidējā, %)	10.1	15.4	3.5	-1.0	V	-2.0
Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts, pārpalikums, ESA 95 (% pret IKP)	-0.4	-4.1	-9.0	-	-	-8.5
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo pret IKP (%)	-22.5	-12.6	9.4	9.2	I-III	7.0
Periodā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	1193	607	36	-95	IV	50-100
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	5247	5711	5734	5785	I-III	5900
Ārējās tirdzniecības bilance pret IKP (%)	-25.3	-19.0	-8.0	-7.3	I-III	-5.0
Valdības ārējais parāds (milj. Ls)	635	1260	3253	3881	V	5100
Apstrādes rūpniecības produkcijas izlaide (%)	-1.0	-8.3	-17.7	5.6	I-IV	6.5
Mazumtirdzniecības apgrozījums (%)	18.8	-8.2	-28.0	-10.7	I-V	-7.0
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (% per.b.)	4.9	7.0	16.0	15.7	VI	14.5
Oficiālais darba meklētāju īpatsvars (% per.b.)	5.3	9.9	19.7	20.4	I-III	17.5
Vidējās bruto darba algas izmaiņas (%)	32.0	20.4	-3.9	-8.3	I-III	-6.0
Reālās darba algas izmaiņas (%)	19.9	6.2	-5.6	-9.1	I-III	-7.0
Standard & Poor's kredītreitings	BBB+	BBB-	BB	BB	-	-

* Provizoriskie dati. LR Centrālās statistikas pārvaldes, Latvijas Bankas dati, SEB bankas prognozes.

Virzība uz labo pusi. Riski saglabājas

Šā gada pirmajā ceturksnī IKP pieaugums, salīdzinājumā ar 2009.gada 4.ceturksni, deva iespēju formāli izziņot recesijas beigas. Tomēr, pirms to sāks izjust sabiedrība, priekšā vēl ilgs un grūbuļains ceļš uz atgūšanos. Joprojām saglabājas nenoteiktība un riski. Tādēļ ir priekšlaicīgi uzskatīt, ka ekonomika jau ir iegājusi izaugsmes fāzē. Par to liecinās arī citu rādītāju uzlabošanās, piemēram, noturīgāks bezdarba, par kuru varēs spriest rudenī, kritums un darba samaksas pieauguma pazīmes. Ja pozitīvās tendences pasaulē un eirozonā saglabājas, riski tiek kontrolēti, to, visticamāk, varam sagaidīt trešajā, izteiktāk jau ceturtajā ceturksnī. Taču arī šajā gadījumā ir daudz jautājumu par ilgtermiņa izaugsmes ekonomikas virzītājspēkiem.

2010.gada pirmajā ceturksnī, gada izteiksmē, IKP joprojām uzrāda kritumu 6.0% apmērā. Dati joprojām

apliecina, ka apstākļi dažādās nozarēs atšķiras, kas nozīmē, ka atkopšanās būs nevienmērīga. Novērojamo rosību virza eksporta radītā aktivitāte rūpniecības nozarēs. Iekšējās devalvācijas procesu ietekmē ir izdevies atgūt daļu iepriekšējos gados zaudētās konkurētspējas. Reizē ar ekonomiskās aktivitātes kāpumu ārējos tirgos veidojas labvēlīgi apstākļi eksporta attīstībai un rūpniecības izaugsmei. Tas attiecas arī uz pakalpojumu eksportu. Tomēr rūpniecības īpatsvars un eksporta apjomi ir salīdzinoši nelieli, kā dēļ šo aktivitāšu ietekme uz ekonomiku kopumā nav tik liela kā citās uz eksportu balstītās ekonomikās. Pozitīvu devumu IKP dod tirdzniecības bilances uzlabošanās. Tomēr pastāv iespēja, ka uz gada beigām tā var atkal pasliktināties, mazinot tās pozitīvo efektu. Joprojām turpinās kritums privātajā patēriņā, tomēr tā kritums

pamazām mazinās. Tuvākajos ceturkšņos situācija būtiski neuzlabosies. To ietekmēs gan algu samazinājums, gan arī gaidāmās izmaiņas nodokļos. Mīnusi mazināsies galvenokārt bāzes dēļ. Tomēr saglabājoties vai pieaugot patērētāja pozitīvajam noskaņojumam, patēriņš var kļūt dzīvīgāks. Arī valdības galapatēriņu turpinās ietekmēt turpmākā budžeta konsolidēšana. Tomēr būtu maldīgi uzskatīt, ka budžeta deficīts radītu pozitīvu devumu ekonomikai ilgtermiņā. Budžeta deficīta radītā nestabilitāte un iespējamie riski rada papildus nenoteiktību un attiecīgi arī izmaksas, kas tieši apgrūtina izaugsmes atsākšanos. Joprojām aktuāls ir

Recesijas atgriešanos izslēgt vēl pārāgrī

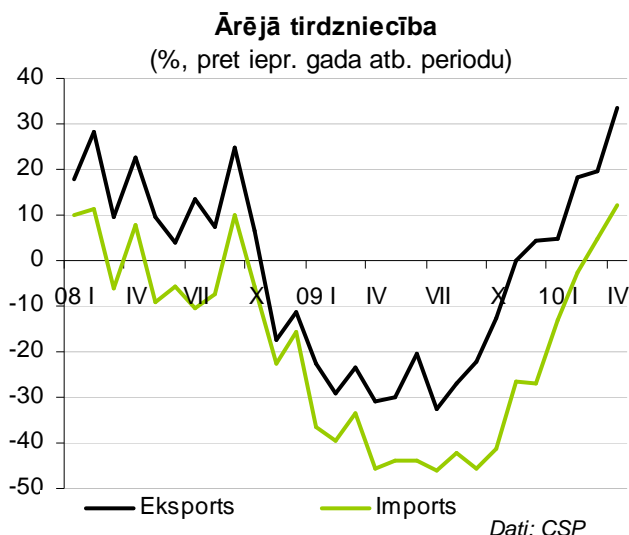
Šā gada pirmajā ceturksnī Somijas IKP, pēc krituma arī 2009.gada pēdējā kvartālā, samazinājās par 0.4% un ir pirmā eirozonas valsts, kas atgriezusies recesijā. Lielas bažas par līdzīga scenārija atkārtošanos ir Lielbritānijas ekonomikā. Turklāt fonā ir parāda krīze Grieķijā un cīņa ar augstajiem valdības parādiem lielākajā daļā eirozonas un citās ES valstīs. Tas, protams, raisa jautājumus, vai eirozonu un citas ES valstis nesagaida atgriešanās recesijā. Vērtējumi un iespējamie scenāriji ir diametrāli pretēji, taču izslēgt šādu iespēju pilnībā nevar. Tajā pat laikā

produktivitātes un strukturālo reformu turpināšanas jautājums gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā. Tas ir ilgtermiņa attīstības priekšnosacījums. Pagaidām pašreizējās pozitīvās vēsmas rada īstermiņa efektu. Tāpat bažas rada joprojām lielais investīciju kritums, kas norāda, ka izaugsme nebūs noturīga, ja investīciju plūsma saglabāsies tik zemā līmenī. Tas norāda uz to, ka attīstība tiek ierobežota vai pat apstādināta, kam būs ilgtermiņa sekas. Nākamajos periodos liela daļa uzlabojuma būs pateicoties zemajai bāzei, kā arī eksporta virzītājam nozarēm. Lielu lomu spēlēs notikumu attīstība Latvijas nozīmīgākajos tirgos.

nenoteiktības un parādu krīzes vājinātais eiro ir nācis par labu eksportam un ekonomikai. Šā gada aprīlī eirozonas rūpniecība, lai arī lēni, bet turpināja augt. Kamēr netiks stabilizēts valdību finanšu stāvoklis, izaugsme būs samērā kusla. Ekonomika vēl nav nostabilizējusies un iegājusi stabilā izaugsmes ciklā. Tādēļ, kamēr pastāvēs risku un nenoteiktības cēloņi, pastāv iespēja jaunam atslābumam. Ja Latvijas lielākajā tirgū īstenojas šāds scenārijs, tas atsauksies arī uz mūsu eksporta rādītājiem un attiecīgi var iedragāt ekonomikā vērojamo atkopšanos.

Eksporta bums turpinās

Aprīlī straujais lēciens eksportā turpinājās un sasniedza pieaugumu par 33.4% un sasniedza 374.2 miljonus latu.

Kāpums eksportā pavilka sev līdzī arī importa rādītājus, kas pieauga par 12.1%, sasniedzot 425.3 miljonus latu. Atzīmējams ir fakts, ka tirdzniecības bilances negatīvais saldo sasniedza jaunu minimumu 51.1 miliona latu apmērā.

Novērojamais eksporta kāpums bija galvenokārt pateicoties krasajam pieaugumam lielākajās eksportpreču grupās, respektīvi tādās kā kokrūpniecības (+78.6%), metāla (+54.3%) un minerālproduktu (elektroenerģija, +50.4%) grupās. Arī citās preču grupās bija vērojams iespaidīgs pieaugums. Tomēr lielais kāpums norāda arī uz iespējamiem riskiem, kas saistās ar pārlietu uzsvāru uz atsevišķām nozarēm. Apstākļu maiņa pieprasījumā var ievērojami ietekmēt kopējos eksporta rādītājus, kas atsauksies arī uz ekonomiku kopumā. Tāpat tas norāda uz vājajām vietām eksporta struktūrā, tas ir, daudz tiek eksportētas starppatēriņa preces. Tādēļ aiz iespaidīgā pieauguma slēpjas ilgtermiņa riski, kas

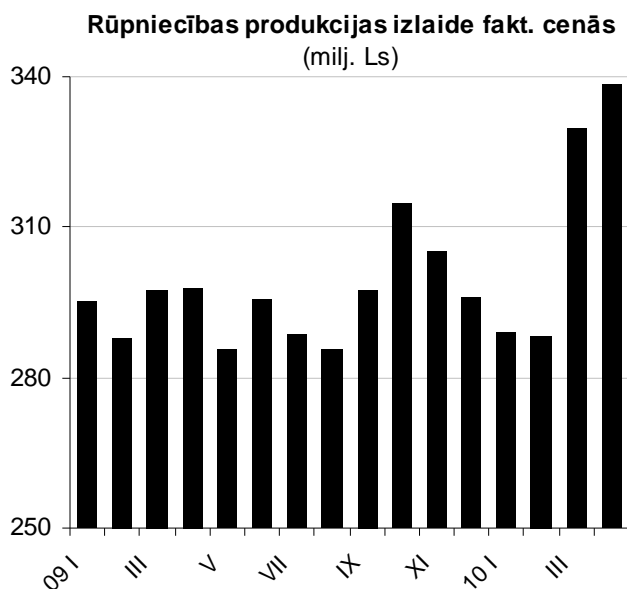

pieprasa nopietnas strukturālas pārmaiņas. Eksporta īpatsvarā ir jāpieaug gala patēriņa precēm ar pievienotu vērtību. Tikai kāpinot preču īpatsvaru ar

augstu pievienoto vērtību ir iespējams nodrošināt eksporta pieauguma ilgtspējību un attiecīgi pozitīvo ietekmi uz ekonomiku un sabiedrības labklājību.

Izaugsme turpinās, bažas par noturību

Pēc iespaidīgās aktivitātes pieauguma martā, pieaugumu uzrāda arī aprīļa veikums. Tomēr bažas par izaugsmes noturību, vismaz vidējā termiņā, saglabājas. Aprīlī, salīdzinājumā ar martu rūpniecības kopējais apjoms pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem salīdzināmās cenās pieauga par 0.1%. Pieaugumu spēja nodrošināt elektroenerģijas un gāzes apgādes produkcijas pieaugums par 4.2%, kamēr kritumu uzrādīja apstrādes (-0.7%) un ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (-3.6%). Tas liecina, ka rūpniecību no atkritiena, salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi, noturēja spēja izmantot ūdens pārpilnību upēs un kāpināt elektroenerģijas ražošanu.

Savukārt aprīlī, salīdzinot ar iepriekšējā gada aprīli, rūpniecības produkcijas apjomi pieauga par 9.7%. Kāpumu par 8% uzrādīja apstrādes rūpniecība, ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde par 1.9%, bet elektroenerģijas un gāzes apgāde par 20.2%. Lielākais pieaugums apstrādes rūpniecībā bija vērojams kokrūpniecībā (+36.3%) un ķīmijas rūpniecībā (+27.6%). Savukārt ievērojamu kritumu turpināja uzrādīt farmācijas nozare (-23%).

Konkurētspējas pieaugums un maksātspējas atšķirības starp vietējo un ārējiem tirgiem rada labvēlīgus apstākļus tām nozarēm, kam jau ir eksporta iestrādes. Spēja noturēt un palielināt noietu eksporta tirgos būs viens no pamatnosacījumiem tam, kā attīstīsies apstrādes rūpniecība. Jāatzīmē, ka nozares attīstība saglabās nevienmērīgu ātrumu, iespējamām krasām svārstībām un stagnāciju atsevišķās nozarēs. To apliecina pieaugums martā (salīdzinājumā ar attiecīgo mēnesi iepriekšējā gadā) tekstilizstrādājumu un apģērba ražošanā, bet kritums aprīlī. Tāpat arī pārtikas ražošanā - (salīdzinājumā ar attiecīgo mēnesi iepriekšējā gadā) kritums martā, bet pieaugums aprīlī. Vietējais pieprasījums saglabāsies ļoti slābans, kas nozīmē, ka liela loma būs notikumiem ārējos tirgos, respektīvi tas, cik prasmīgi tiks ierobežoti un vadīti pašreizējie notikumi eirozonā un kā turpmāk tiks stiprināta konkurētspēja. Svarīgi, lai sarežģījumi eirozonas valstīs neiedragātu tur notiekošos ekonomikas atveseļošanās procesus un tas nepārvērstos straujā pirktpējas un patēriņa kritumā.

Panākumu atslēga - eksports

2010.gada aprīlī, salīdzinot ar 2009.gada aprīli, apgrozījums apstrādes rūpniecībā pieauga par 5.7%. Uzsvars uz eksportu turpina nest augļus, kam ražotās produkcijas apgrozījums kāpa par 29.3%. Tāpat apgrozījuma pieaugumu balsta cenu kāpums eksporta produkcijai. Savukārt vietējā tirgū bija vērojams apgrozījuma samazinājums par 11.1%.

Jau ierasts, ka prieks par kopējo pieaugumu ir dalīts. Situācija apstrādes rūpniecības nozarēs ir

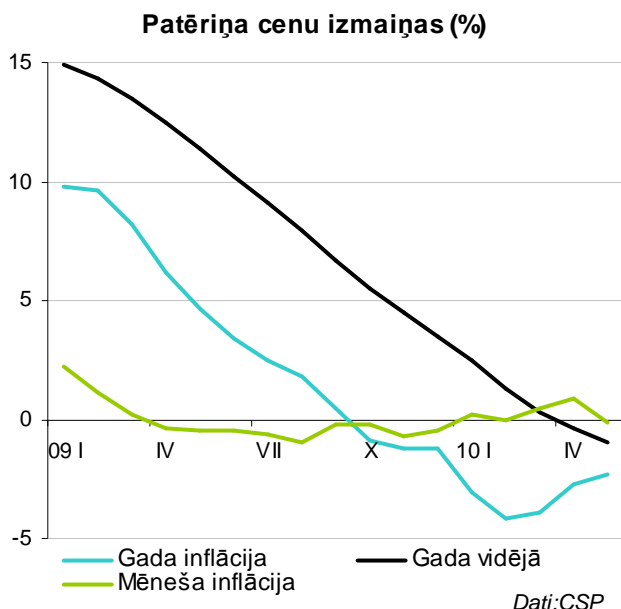
nevienmērīga. Kamēr vairākas nozares piedzīvo apgrozījuma bumu un turpina atkopties no krīzes, ir nozares, kuru apgrozījums stagnē vai kritas gan vietējā, gan ārējos tirgos. Tā piemēram, kokrūpniecības, papīra izstrādājumu un poligrāfijas nozares spējušas kāpināt apgrozījumu gan vietējā, gan ārējos tirgos. Savukārt kritums gan vietējā, gan eksporta produkcijas apgrozījums samazinājies apģērba un mēbeļu ražošanā.

Pašreizējās tendences uzsver, cik nozīmīga būs turpmākā eksporta un attiecīgi apstrādes rūpniecības attīstība. Tas lielā mērā noteiks arī visas ekonomikas perspektīvas. Tuvākajā laikā ir pamats sagaidīt arī turpmāku apgrozījuma kāpumu. Eksporta produkcijas cenas turpina augt, kā arī ārējos tirgos, saglabājoties nenoteiktībai, ir vērojama pozitīvo tendenču turpināšanās. Ja pašreizējās tendences saglabājas, tas pamazām atspoguļosies arī nodarbinātības kāpumā. Tomēr ir pietiekami daudz

risku, kas virmo eirozonā un liek nepārvērtēt attīstības scenārijus, paredzot arī iespējamu vilņošanas un atslābuma periodus. Tāpat zema investīciju līmenis ir būtisks apdraudējums eksporta konkurētspējai. Sarūk iespējas attīstīt darbību, tai skaitā preces ar augstu vērtību, un tam noteikti būs ietekme uz eksporta un attiecīgi arī visas ekonomikas vidēja un ilgtermiņa attīstību. Tādēļ investīciju jautājums kļūst arvien aktuālāks.

Cenas maijā nedaudz sarūk

Gaidāmā cenu pieauguma vietā, maijā cenas pazeminājās par 0.1%. To lielā mērā noteica plašais krituma mērogs dažādās patēriņa grupās, ko diktēja cenu samazinājums pārtikai, apģērbiem un apaviem. Konkurences ietekmē saruka sakaru cenas, bet pirktpējas kritumam turpināja pielāgoties veselības pakalpojumu cenas. Būvniecības apsūkuma ietekmē cenu lejupslīdi piedzīvoja arī mājokļa iekārtu cenas. Savukārt vairākās grupās cenas mēneša laikā nemainījās (viesnīcas, transports, izglītība). Plašo cenu kritumu nespēja kompensēt cenu pieaugums maksai par mājokli (siltumenerģija) un alkoholam un tabakai, aviobiļetēm, sauszemes transporta, tūrisma un finanšu pakalpojumiem.

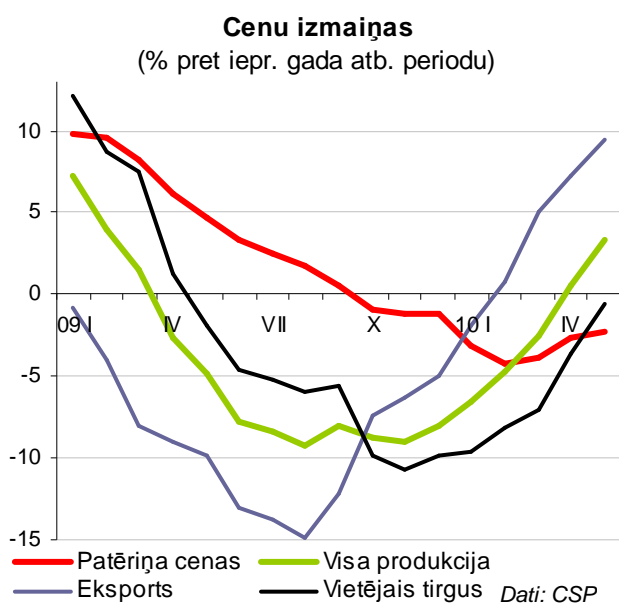

Salīdzinot ar pērnā gada maiju, šā gada maijā cenas ir par 2.3% zemākas un uzrāda pakāpenisku virzību inflācijas virzienā. Skaidrāk iezīmējas tendence, ka lielāko devumu patēriņa indeksa kritumā nu jau sniedz pakalpojumu cenu samazinājums (-5.6%). Mazāk cenas ir mazinājušās precēm (-1.0%). Neskatoties uz nelielo cenu kritumu mēneša laikā, gada izteiksmē cenu krituma apmērs turpina rukt. Maz pamazām Latvijā deflācijas spiediens vājinās, ko lielā mērā ietekmē globālie procesi. No otras puses vietējās pirktpējas kritums turpinās spiest pakalpojumu cenas uz leju. Tomēr līdzšinējo gaitu un ārējo faktoru ietekmi var piebremzēt parādu krīzes radītā vilņošanās, kā ietekmē globālais cenu pieaugums var būt stipri mērenāks. Tāpat cenu kāpumu iegrozītos vērienīgie taupības pasākumi ES. Maija patēriņa indeksa kritums neliek mainīt pašreizējo cenu attīstības tendences vērtējumu, ka cenas pamazām dodas inflācijas virzienā. Tas drīzāk izlīdzina iepriekšējos mēnešos strauji uzņemto cenu pieauguma gaitu. Cenu līmeņa pieauguma atsākšanos varam sagaidīt jau šī gada pēdējos mēnešos.

Maija cenu kritums nedaudz izkrīt no Baltijas kopējā konteksta. Gan Lietuvā, gan Igaunijā maijā bija vērojams cenu kāpums. Līdz šim tendences ar nelielām korekcijām visās trīs Baltijas valstīs ir līdzīgas. Igaunija jau labu laiku uzrāda pieaugošu patēriņa cenu līmeni, maijā sasniedzot 3% apmēru. Savukārt aprīlī cenu līmenis Lietuvā gada izteiksmē jau uzrādīja pieaugumu, maijā sasniedzot 0.7%.

Ražotājcenās turpina kāpumu

Līdzīgi kā aprīlī, arī maijā līdzīgi bija vērojams būtisks ražotājcenās kāpums, mēneša laikā palielinoties par 1.8%. Ražotāju cenās vairāk palielinājās eksportētai produkcijai (par 3.1% mēneša laikā), mazāk vietējā tirgū ražotai produkcijai (par 0.9%). Gada laikā eksportētai produkcijai ražotājcenās kāpums jau veido 9.4%, savukārt vietējā tirgū realizētai produkcijai gada griezumā vēl neliela 0.6% deflācija. Tomēr arī šeit ir augšupejoša tendence. Tādējādi jau tuvākajos mēnešos arī vietējā tirgū realizētai produkcijai ražotājcenās varētu pārvērsties plusos. Ražotājcenās pieaugums daļēji tiks iecenots gala cenās, kas mazinās arī patēriņa cenās deflāciju.

Patēriņš joprojām vājš

Pozitīvās vēsmas ekonomikā joprojām ir samērā nenoteiktas un vēl nespēj ietekmēt inerci uzņēmumu lejupslīdi, kā dēļ patēriņš joprojām uzrāda kritumu. Darba samaksa turpina samazināties, savukārt bezdarbs joprojām ir augsts. Kā rāda mazumtirdzniecības maija dati, tad mazumtirdzniecības apgrozījums, salīdzinot ar aprīli, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem salīdzināmās cenās, ir samazinājies par 0.4%. Pārtikas preču apgrozījums sarucis par 0.9%, bet nepārtikas preču mazinājies par 0.2%. No vienas puses kritums uzrāda nelabvēlīgās tendences mazumtirdzniecībā. Tomēr jāņem vērā sezonālās izlīdzināšanas efektu. Kopējā nozares

Ražotājcenās pieaugumu virza resursu un izejvielu cenās kāpums pasaules tirgos, kā arī pasaules globālās ekonomikas atveseļošanās process, kas ļauj ražotājiem ārējos tirgos pārdot savu precī dārgāk nekā vietējā tirgū. Ražotāji izejvielu cenās izmaiņas izjūt mazliet ātrāk nekā patērētāji, līdz ar to šīs izejvielu cenās kāpuma efekts ātrāk atbalsojas ražotājcenās statistikā. Patlaban līdzīgas ražotājcenās pieauguma tendences vērojamas gan pārējās Baltijas valstīs, gan arī Eiropas Savienībā, līdz ar to pagaidām nav pamata satraukumam par iespējamo Latvijas uzņēmēju konkurētspējas pasliktināšanos cenās kāpuma dēļ.

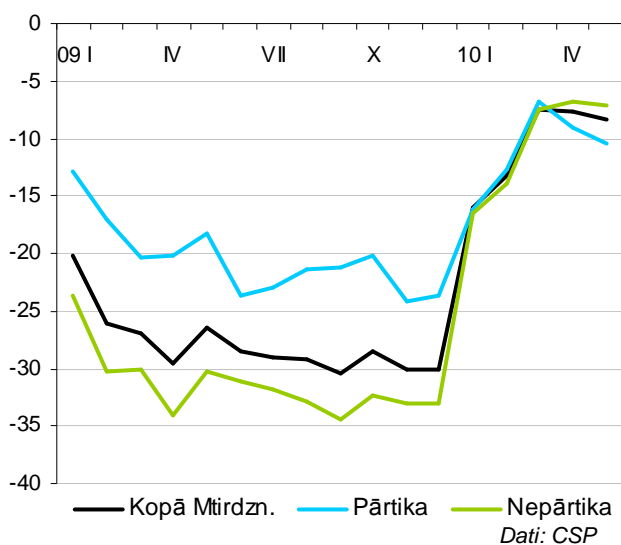
Vājā izaugsme Latvijas galvenās tirdzniecības partnervalstīs un ierobežotā pirkspēja vietējā tirgū būs ierobežojošie faktori, kas bremzēs ražotājcenās nākotnē turpināt savu pieaugumu tādos tempos kā aprīlī un maijā. Ražotājcenās pieaugums gada izteiksmē turpināsies, tomēr mēneša pieauguma tempi kļūs lēnāki un iespējams, ka būs mēneši, kuru laikā ražotājcenās varētu nepieaugt un pat samazināties.

apgrozījuma dinamika faktiskajās cenās atbilst citu gadu dinamikai, kad pēc salīdzinoši vājākiem janvāra un februāra mēnešiem, sākot ar martu, ar katru mēnesi nozares apgrozījums ir audzis.

Ja salīdzina šā gada maiju ar pērnā gada maiju, tad mazumtirdzniecības apgrozījums krities par 8.4%. Kritumu pastiprina degvielas apgrozījuma samazināšanās, bez kura mazumtirdzniecības apgrozījums ir krities par 6.8%. Tas norāda, ka mazāk un apdomīgāk tiek plānoti izbraukumi un vairāk ekonomēts uz degvielu. Turpmākajos mēnešos mazumtirdzniecības apgrozījums gada izteiksmē turpinās uzrādīt kritumu un virzīsies stabilizācijas

virzienā. Tas notiks zemās bāzes dēļ, gan savu artavu dos noskaņojuma uzlabošanās un to nozaru darbinieki, kurās novērojams aktivitātes pieaugums. No otras puses sagaidīt straujus uzlabojumus nav pamata. Turpināsies valsts budžeta konsolidācija, kas nesīs izmaiņas nodokļos, tarifu u.c. izmaksu pieaugums. Uz gada beigām, ja ekonomikā novērojamā atgūšanās turpināsies, patēriņš varētu sasniegt savu zemāko punktu. Turklāt jāņem vērā, ka kritumā iekļaujas arī tirdzniecība, kas ieslīdējusi pelēkā ekonomikā.

Mazumtirdzniecības apgrozījuma izmaiņas (% pret iep. gada atb. per.)

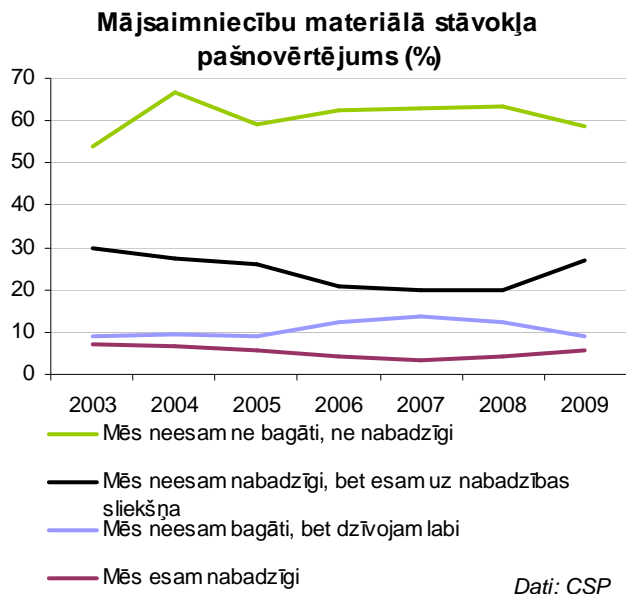
Nenoliedzami, krīze ir ieviesusi savas korekcijas iedzīvotāju paradumos. Lielāka uzmanība ir pievērsta pašu iespējām izaudzēt vajadzīgos pārtikas produktus, kā arī pārskatīt nepieciešamību pēc jaunu nepārtikas preču iegādes. Tādēļ korekcijas mazumtirdzniecības apgrozījumā turpināsies arī uz pieprasījuma struktūras izmaiņām. Piemēram mazāk dominēs luksusa preces, bet lielāka vērība izvēlē būs praktiskumam. Liela loma būs tieši cenu politikai un komersantu spējām būt elastīgam un pielāgoties pirktpējai. Iedzīvotāju vēlmes un vajadzības krīze nav mazinājusi, tādēļ neatrodot atbilstošu piedāvājumu, tie meklēs alternatīvas citu valstu veikalos un tirgos, vairāk pievērsīsies e-veikalu dotajām iespējām.

Mājsaimniecību pašvērtējums ataino ekonomikā notiekošo

Ekonomiskās lejupslīdes iespaidā pasliktinājies Latvijas mājsaimniecību materiālā stāvokļa pašvērtējums. Centrālās statistikas pārvaldes veiktā Mājsaimniecību budžetu apsekojuma dati liecina, ka 2009.gada 4.ceturksnī 83% mājsaimniecību apgalvoja, ka viņu ekonomiskā situācija ir pasliktinājusies, 15.2% atbildēja, ka tā nav mainījusies un 1.8% apgalvoja, ka situācija ir uzlabojusies. Visvairāk mājsaimniecību pašnovērtējums pasliktinājies Latgalē, ko var izskaidrot ar lielāku ienākumu kritumu (Latgalē 2009.gada 4.ceturksnī vidējā darba samaksa bija kritusies par 20% salīdzinājumā ar 10% Rīgā) un procentuāli lielāku bezdarba pieaugumu. Reģionos ekonomiskā lejupslīde tomēr izpaudusies vairāk nekā Rīgā, un to var redzēt arī mājsaimniecību atbildēs par ekonomiskās situācijas izmaiņām gada laikā.

Nenoliedzami, ka ekonomiskā lejupslīde un ienākumu kritums būtiski ietekmējis mājsaimniecību finanses. Piemēram, bezdarbnieku skaits gada laikā palielinājies par vairāk nekā 100 tūkstošiem, bet vidējā darba samaksa pagājušā gada 4.ceturksnī kritusies par vairāk nekā 12% (reģionos pat par 19-20%) salīdzinājumā ar 2008.gada 4.ceturksni. Pērn veiktā pensiju un atsevišķu pabalstu samazināšana arī ietekmējusi vispārējo mājsaimniecību finanšu vērtējumu. Kaut arī paralēli ienākumu kritumam bija cenu samazinājums vairākās preču un pakalpojumu grupās, kas ļāva samazināt arī mājsaimniecību izdevumus, iedzīvotāju ekonomiskās situācijas vērtējumā primārais tomēr ir ienākumu kritums. Šīs aptaujas rezultāti apliecina, ka 2009.gadā iedzīvotāju noskaņojumu ietekmēja negatīvo ziņu pārbagātība un

noskaņojums bija pesimistisks pat arī tajās mājsaimniecībās, kurās ienākumi nebūt nebija ievērojami samazinājušies.

Aplūkojot izmaiņas vairāku gadu griezumā, redzams, ka 2009.gadā mājsaimniecību materiālā stāvokļa

vērtējums ir salīdzināms ar situāciju 2005.gadā, kad nedaudz vairāk nekā 30% atzinuši sevi par nabadzīgiem vai tuvu nabadzības sliekšnim. 5.5% uzskata sevi par nabadzīgiem, bet 27.1% sevi vēl nepieskaita nabadzīgiem, tomēr atrodas tuvu šai robežai. 8.8% iedzīvotāju dzīvo labi, kaut arī neuzskata sevi par bagātiem. Savukārt vairums iedzīvotāju (58.6%) atbildējuši, ka nav ne bagāti, ne nabagi. Faktiski 2005.gada līmenis iedzīvotāju finanšu stāvokļa vērtējumā atbilst arī iekšzemes kopprodukta izmaiņām Latvijā. Pēc krituma vairāk nekā divu gadu periodā IKP rādītājs būs atgriezies tuvu 2005.gada līmenim.

Baltijas valstu makroekonomiskie rādītāji

	Latvija LV	Lietuva LT	Igaunija EE	Periods
Iedzīvotāji (milj.)	2.25	3.33	1.34	2010 I
IKP pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-6.0	-2.8	-2.0	I-III
IKP faktiskajās cenās (milj. EUR)	4076	6047	3230	I-III
Inflācija (gada, %)	-2.3	0.7	3.0	V
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (milj. EUR)	375	12.7	12.2	I-III
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (% pret IKP)	9.2	0.2	0.4	I-III
Perioda laikā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	-142	-12	240	I-III
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	8232	9692	11813	III
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas uz 1 iedzīvotāju (EUR)	3659	2911	8816	III
Ārējās tirdzniecības bilance (milj. EUR)	-396	-615	-207	I-IV
Ārējās tirdzniecības bilance (% pret IKP)	-7.9	-6.8	-6.1	I-III
Preču eksports (milj. EUR)	1871	4259	2450	I-IV
Preču eksporta izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	19.1	17.2	23.0	I-IV
Preču imports (milj. EUR)	2267	4874	2657	I-IV
Preču importa izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-0.1	21.8	13.3	I-IV
Rūpniecības produkcijas izlaide (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	8.0	-0.8	18.4	LV; LT I-IV EE IV
Mazumtirdzniecības apgrozījums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-10.7	-13.1	-5.0	LV; LT I-V EE V
Komercbanku aktīvi (milj. EUR)	30630	25617	20240	V
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa noguldījumiem nacionālajās valūtās (%)	5.8	4.4	2.9	V
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa kredītiem nacionālajās valūtās (%)	13.8	8.8	14.7	V
Vidējā bruto darba alga (EUR)	613	589	758	I-III
Vidējās bruto darba algas pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-8.3	-7.4	-2.3	I-III
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (%)	16.2	15.1	13.2	IV
Darba meklētāju īpatsvars (%)	20.4	18.1	19.8	I-III
Vispārējās valdības parāds (% pret IKP)	36.1	29.3	7.2	2009
<i>Standard & Poor's</i> kredītreitings	BB	BBB	A-	

* Provizorisksie dati. Baltijas valstu centrālo banku, nacionālo statistikas pārvalžu, SEB bankas dati.

© SEB banka 2010

Šis dokuments ir informatīva rakstura izdevums un nesatur ieteikumus. Izdevumā izmantota par ticamiem uzskatītu avotu informācija, taču izdevuma autori neatbild par šo avotu sniegtajiem viedokļiem un faktu atbilstību īstenībai. Pārpublicēšanas gadījumā atsauce obligāta.

